

Економіка АПК

Міжнародний науково-виробничий журнал

Колектив редакції журналу нагороджено
Почесною грамотою Кабінету Міністрів
України

Грамотою
Верховної Ради
України

12' 2018 (290)

ЗМІСТ

❖ Колонка головного редактора	
<i>Про підсумки сільськогосподарського року</i>	5
❖ Економіка агропромислового виробництва	
<i>Кошкалда І.В., Анопрієнко Т.В. Удосконалення моделі державного регулювання грошової оцінки земель</i>	6
❖ Аграрний ринок	
<i>Діброва А.Д., Чебан І.В. Моделювання ринку рідкого біопалива в Україні</i>	16
<i>Dukhnytskyi B.V. Self-sufficiency of the Ukrainian domestic food market</i>	25
<i>Хареба О.В., Рибак Я.Я. Підвищення економічної ефективності виробництва малопоширених овочевих культур</i>	31
❖ Аграрний менеджмент і підприємництво	
<i>Дем'яненко С.І. Аграрний менеджмент в системі агробізнесу</i>	42
<i>Ксьонова О.В. Експрес-діагностика внутрішньої соціальної ефективності сільськогосподарських підприємств: методичне забезпечення</i>	50
❖ Інституціональні проблеми розвитку аграрної сфери	
<i>Шпикуляк О.Г., Малік М.Й., Мамчур В.А. Перспективи і тенденції інституціоналізації сімейних фермерських господарств у механізмі ринку</i>	58
<i>Третяк В.М., Поліщук А.С. Інституціональні проблеми обігу земельних часток (паїв)</i>	68
❖ Проблеми економічної теорії	
<i>Нечипоренко О.М. Методологічні засади оцінювання результативності іригаційного землеробства</i>	76
❖ Наукова дискусія	
<i>Білокінна І.Д., Фурман І.В. Організаційно-економічні аспекти розвитку аграрного сектору на засадах «зеленої економіки»</i>	86

❖ **Сторінка молодого науковця**

<i>Шевчук Н.С.</i> Інтегрована звітність: поняття та економічна сутність.....	95
<i>Дмитрук М.І.</i> Поглиблення кооперації у сфері виробництва та переробки винограду	103
Зміст журналу за 2018 рік	110

Рекомендовано до друку редакційною колегією Міжнародного науково-виробничого журналу «Економіка АПК» (протокол № 12 від 17.12.2018 р.) та вченою радою Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» (протокол № 10 від 18.12.2018 р.)
Підписано до друку: 27.12.2018 р.

Усі права застережені. Тексти статей, таблиці, графічний матеріал, формули захищені законом про авторські права. Передруки і переклади статей дозволяються за згодою авторів і редакції Міжнародного науково-виробничого журналу «Економіка АПК».

Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв, назв підприємств, організацій, установ та іншої інформації несуть автори статей. Висловлені у надрукованих статтях думки можуть не збігатися з точкою зору редакційної колегії і не покладають на неї ніяких зобов'язань.

Формат 60x84/8. Папір офсетний.
Друк офсетний. Ум. друк. арк. 14,5.
Тираж 250 прим.
Зам. № 1.

УДК 338.001.36: 631.1

JEL Classification: Q10; Q 57

DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201812086>

І.Д. БІЛОКІННА

І.В. ФУРМАН, кандидат економічних наук

Організаційно-економічні аспекти розвитку аграрного сектору на засадах «зеленої економіки»

Мета статті - здійснити теоретико-методичне обґрунтування характеристик і організаційно-економічних чинників розвитку аграрного сектору на засадах «зеленої економіки» з описом зарубіжного досвіду та визначенням пріоритетів для України, зокрема з урахуванням пріоритету використання відновлюваних джерел енергії.

Методика дослідження. У процесі дослідження використано такі методи, як аналіз і синтез (під час вивчення складових елементів «зеленої економіки»), монографічний метод (аналіз наукових здобутків українських й іноземних учених щодо проблем розвитку «зеленої економіки»).

Результати дослідження. У процесі вивчення організаційно-економічних аспектів розвитку аграрного сектору на засадах «зеленої економіки» розкрито сучасний стан органічного виробництва та альтернативної енергетики в Україні, проаналізовано організаційно-економічні аспекти, які впливають на розвиток сучасного аграрного сектору.

Елементи наукової новизни. Охарактеризовано організаційно-економічні чинники розвитку аграрного сектору на засадах «зеленої економіки» саме на даному етапі перетворень, а також методично представлено вже сформований досвід зарубіжних країн з цього приводу.

Практична значущість. Проаналізовано сучасний стан розвитку «зеленої економіки» в Україні, а також оглядово представлено концептуальне позиціонування організаційно-економічних аспектів розвитку аграрного сектору в методичній конструкції «озеленення» економіки з означенням можливостей для України. Рис.: 3. Бібліогр.: 22.

Ключові слова: «зелена економіка»; органічне виробництво; альтернативні джерела енергії; аграрний сектор; «зелений тариф»; агроєкосистема.

Білокінна Ілона Дмитрівна - асистент кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії, Вінницький національний аграрний університет (м. Вінниця, вул. Сонячна, 3)

E-mail: i.bilokinna@gmail.com

ORCID iD <http://orcid.org/0000-0001-5816-1067>

Фурман Ірина Володимирівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії, Вінницький національний аграрний університет (м. Вінниця, вул. Сонячна, 3)

E-mail: irina_furman@ukr.net

ORCID iD <http://orcid.org/0000-0002-9923-555X>

Постановка проблеми. Економічна динаміка, ефективність та перспективи розвитку аграрного сектору глобально залежать від інституційних спроможностей впровадити у практику аспекти сталого розвитку, принципи організації господарювання на засадах відновлюваності, збереження потенціалу для майбутніх поколінь. У постановочному плані, оцінюючи пріоритетні засади впровадження сталого розвитку, однією з бажаних його моделей вважаємо «зелену економіку», особливо у контексті розуміння того, що аграрні функції мають прямий зв'язок із

природою. Загалом сенс заданої постановки питання в тому, що концептуалізація і впровадження моделі розвитку агросектору на засадах «зеленої економіки» є пріоритетом зарубіжної практики та має стати таким для вітчизняної. Проведення дискусії щодо визначення організаційно-економічних аспектів розвитку аграрного сектору на засадах «зеленої економіки» актуалізується практикою у питанні застосування однойменної наукової концепції як системи пріоритетів сталого господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідницька модель розуміння змісту концепції «зеленої економіки», адаптована у тому числі до умов аграрного сектору еко-

© І.Д. Білокінна, І.В. Фурман, 2018

номіки, пріоритетно представлена в системі знань завдяки працям таких науковців, як М. Букчин [1] (популяризація поняття екології в контркультуру США та засад стимулювання розвитку екологічного руху); Дж. Джекобс [2] (у книзі «Смерть і життя великих американських міст» зазначила, що оновлення міст не враховує потреби більшості городян, виступала за кардинальні зміни, в тому числі екологічного характеру, розвитку міст); Р. Карсон [3] (у книзі «Мовчазна весна» (1962 р.) охарактеризовано ганебний вплив пестицидів на живі організми); Д. Кортен [4] (у монографії «Когда корпорации правят миром» охарактеризовано проблему негативного впливу розвитку корпорацій на екологію через забруднення навколишнього середовища); Р. Фуллер [5] (досліджував засади виживання населення на нашій планеті та вірив, що людське суспільство незабаром покладатиметься в основному на відновлювані джерела енергії, такі як електрика з сонячного світла і енергії вітру); Д. Медоуз [6] (оцінено наслідки швидкого зростання населення планети при обмежених природних ресурсах); О. Шпикуляк [7 - 9] (оцінка інституційних пріоритетів реалізації концепції «зеленої економіки» в аграрному секторі); Г. Калетнік [10 - 12] (досліджено питання використання альтернативних джерел енергії, ефективності їх виробництва та споживання); Т. Грицюк і Т. Василенко [13] (характеристики стратегічних пріоритетів розвитку «зеленої економіки» у країнах світу). Незважаючи на наявну значну кількість наукових праць щодо особливостей впровадження концепції «зеленої економіки» в Україні, актуальною видається необхідність більш детально вивчити вже сформований досвід її застосування в нашій державі стосовно аграрного сектору економіки.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Україна знаходиться на етапі глибоких трансформацій економіки, тому в аграрній сфері нашої країни фактори, механізми, організаційно-економічні аспекти розвитку аграрного сектору постійно змінюються. Звідси виникає потреба охарактеризувати організаційно-економічні чинники розвитку аграрного сектору на засадах «зеленої економіки» саме на даному етапі перетворень, а також методично представити вже сформований досвід зарубіжних країн з цього приводу. Відповідно актуалізується

необхідність здійснення оглядового представлення концептуального позиціонування організаційно-економічних аспектів розвитку аграрного сектору в методичній конструкції «озеленення» економіки з означенням можливостей для України.

Мета статті - надати теоретико-методичне обґрунтування характеристик і організаційно-економічних чинників розвитку аграрного сектору на засадах «зеленої економіки» з описом зарубіжного досвіду та визначенням пріоритетів для України, зокрема з урахуванням пріоритету використання відновлюваних джерел енергії.

Виклад основних результатів дослідження. Аграрний сектор економіки є галузю, сферою господарювання, яка за своїм впливом на життєдіяльність людини виходить далеко за межі простого виробництва, її значимість глобальна, зокрема, щодо впливу на життя і здоров'я людей, на продовольчу, екологічну безпеку. З практики відомо, що вже кілька десятиліть людство намагається подолати низку глобальних проблем, які склалися в сучасних умовах, а саме проблеми із забрудненням навколишнього середовища, дефіцит природних ресурсів на планеті. Вихід із такої складної ситуації можливий лише за рахунок кардинальних змін у способі виробництва, переходу на нові екологічно безпечні та ресурсозберігаючі технології. Активно здійснюється пошук підходів, способів забезпечення життєспроможності людей, у тому числі й за рахунок ощадливого використання ресурсів агроєкосистеми, сприяння їх відновленню.

Відповідно до сучасного розуміння функціональних пріоритетів економіки, аграрного сектору, популярною стає концепція екологічно безпечного і соціально справедливого економічного зростання, що передбачає етапне формування нового типу економіки, яка в зарубіжній, а віднедавна й у вітчизняній практиці відома під назвою «зелена економіка». Згаданий напрям екологозбалансованого розвитку супроводжується зростанням частки інвестицій в екологобезпечні та енергоощадні технології. Починаючи з цього періоду, майбутнє економічне зростання вбачається у низькоентропійній економіці та широкому запровадженні екологобезпечних, енергоощадних технологій. Відбувається популяризація відновлюваних джерел енергії (енергія сонця, вітру, біомаси). Активно роз-

вивається органічне сільське господарство. Набуває поширення ідея визнання вартості екосистемних послуг як серед бізнесових кіл, так і суспільства в цілому [7].

Така концепція вже достатньо відома на міжнародній арені і на даний час видається єдиним шляхом до вирішення вищезазначених проблем. Існує велика кількість визначень згаданої концепції. Проте найчіткішим, на нашу думку, є визначення ЮНЕП, а саме «зелена економіка» - це економіка, орієнтована на поліпшення добробуту людства та соціальну рівність через істотне скорочення ризиків від зміни навколишнього середовища і нестачі екологічних ресурсів [14].

В Україні 21 грудня 2010 року було ухвалено Закон України «Про основні принципи (стратегії) державної екологічної політики на період до 2020 р.». Згідно з цим документом стратегічною метою національної екологічної політики є стабілізація і поліпшення стану довкілля для безпечного життя і здоров'я населення, а також впровадження екологічно збалансованої системи природокористування [15].

«Зелена економіка» виступає рушійною силою сталого розвитку, а майбутнє України залежить від її здатності модернізувати економіку, покращити конкурентоспроможність економічних секторів, використовувати природні ресурси ефективніше та зупинити/уповільнити деградацію довкілля.

З метою просування ідей «зеленої економіки» та покращення умов ведення бізнесу в 2015 р. в Україні було створено Платформу зростання «зеленої економіки». Серед основних завдань Платформи:

- > популяризація «зеленої» модернізації економіки та її складових;
- > сприяння розвитку послуг ресурсозбереження в Україні;
- > підтримка державних органів, бізнесу та громадянського суспільства в адаптації Порядку денного сталого розвитку 2030.

Учасники Платформи:

Центр «Розвиток корпоративної та соціальної відповідальності» - експертна організація з питань корпоративної та соціальної відповідальності (КСВ) в Україні, центр знань, що об'єднує 43 компанії.

Мережа Глобального договору в Україні - офіційний представник глобальної мережі UN Global Compact, яка забезпечує доступ до кращих світових практик у сфері КСВ, інтеграції Цілей сталого розвитку та

10 принципів Глобального договору ООН у діяльність компаній.

Програма сприяння зеленій модернізації української економіки - ініціатива Уряду Німеччини у рамках пріоритету «сталий економічний розвиток», що реалізується Німецьким товариством міжнародного співробітництва (GIZ) ГмбХ, і метою якої є посилення державних органів влади, малих і середніх компаній та асоціацій у застосуванні інструментів розвитку «зеленої економіки».

Інститут «зеленої економіки» - установа, створена експертами у сфері академічної науки, бізнесу та державного управління з метою сприяння розвитку «зеленої економіки» в Україні.

Центр ресурсоефективного та чистого виробництва - організація, заснована за підтримки Організації Об'єднаних Націй з промислового розвитку, урядів Швейцарії та Австрії, яка надає послуги технічного консалтингу, інжинірингу, експертизи та тренінгів.

Торгово-промислова палата України - недержавна організація, метою діяльності якої є створення сприятливих умов для підприємницької діяльності та сприяння розвитку всебічних зв'язків між українськими підприємцями та їх зарубіжними партнерами [16].

Одна зі складових запровадження концепції «зеленої економіки» - це виробництво та споживання органічних продуктів. Україна, маючи сприятливі умови для органічного сільського господарства: розміри країни, географічне положення, близькість до потенційних міжнародних покупців, велика територія з родючими ґрунтами, досягла певних результатів у розвитку власного органічного виробництва. За даними міжнародного незалежного Науково-дослідного інституту органічного сільського господарства (FiBL), станом на початок 2017 року Україна посідала 20 місце у світі та 11-те в Європі за загальною площею сільськогосподарських угідь, сертифікованих як органічні [17].

2015 - Розвиток органічного ринку вперше став одним із пріоритетних напрямів розвитку агропромислового сектору України - включено в Єдину комплексну стратегію розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 роки.

2016 - офіційно презентовано Державний логотип України для маркування органічних продуктів.

2016 - розпочато два Німецько-українські проекти співробітництва «Консультавання України в питаннях аграрної торгівлі - в рамках Повної та Всеохоплюючої Угоди про вільну торгівлю (ПВУВТ) між ЄС та Україною» та «Німецько-українська співпраця в галузі органічного сільського господарства», які впроваджуються АФС/ІАК, що підтримуються Федеральним міністерством продовольства та сільського господарства Німеччини (BMEL).

2017 - вперше Національний павільйон України на БіоФах підтримано Міністерством аграрної політики та продовольства України, а органічний сектор України представлено на рівні заступника Міністра.

Також створено Громадську спілку «Український Органічний Кластер» [18].

Український внутрішній органічний ринок ще не досить великий. Згідно з даними Федерації органічного руху України, за результатами 2017 р. він становив 29,4 млн євро, проте постійно спостерігається стабільна тенденція його щорічного зростання. За інформацією, наданою відділом технологій виробництва харчових продуктів Департаменту продовольства Міністерства аграрної політики та продовольства України, на сьогодні налічується 529 операторів органічного ринку, причому під органічне виробництво сертифіковано 420 тис га. Це близько 1% загальної площі сільськогосподарських угідь України [19].

На даний час в нашій державі прийнято певну кількість нормативно-правових актів для стимулювання розвитку органічного виробництва. Так, 2 серпня 2018 р. набув чинності Закон України № 2496-VIII «Про основні принципи і вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції». Незважаючи на те, що Закон почне діяти лише за рік, і за цей період необхідно впорядкувати та привести наявні нормативно-правові акти у відповідність до Закону, а також створити нові, в тому числі правила органічного виробництва, реєстри операторів органічного сектору, сертифікаційних органів, органічного насіння та садивного матеріалу, можна стверджувати про найближче зменшення ризиків фальсифікації органічних продуктів недобросовісними виробниками, адже в Законі вже передбачені

конкретні розміри штрафних санкцій як для виробників органічних продуктів, так і для сертифікаційних органів, що має забезпечити більш цивілізоване функціонування внутрішнього органічного ринку [19].

Разом із тим слід зазначити, що в Україні споживання органічних продуктів на душу населення значно менше, ніж у країнах ЄС - лише 0,5 євро. Наприклад, у Швейцарії вартість органічних продуктів на душу населення досягає 274 євро/особу, в ЄС - 40 євро/особу. При цьому популярність органічної сільськогосподарської продукції на ринках розвинених країн зростає швидкими темпами, вже зараз попит на органічну продукцію в ЄС значно перевищує пропозицію. Найбільшими країнами-імпортерами українського «органіку» за даними Органік Стандарт є Нідерланди (100 тис. т), Німеччина (50 тис. т), Великобританія (40 тис. т), Італія (30 тис. т), Австрія (14 тис. т), Польща (7 тис. т), Швейцарія (6 тис. т), Бельгія (3 тис. т), Чехія (3 тис. т), Болгарія (2 тис. т). Серед основних продуктів українського експорту: пшениця (80 тис. т), кукурудза (74 тис. т), соя (17 тис. т), ячмінь (12 тис. т), соняшник (12 тис. т), пшениця спельта (8 тис. т), яблука / концентрат (5 тис. т), пшоно / просо (4 тис. т), ріпак (4 тис. т), чорниця (заморожена) (4 тис. т) та ін. Загалом експортується близько 80% органічної продукції, виробленої в Україні [17].

У розвитку виробництва та споживання органічних продуктів важливу роль відіграє держава. Адже за допомогою створення відповідних формальних інституцій вона здатна тією чи іншою мірою впливати на ринок органіки. Як відомо, за допомогою своїх інструментів регулювання держава в змозі спонукати виробників до збільшення виробництва органічної продукції, тим самим зменшивши виробництво продуктів традиційної технології. На рис. 1 показано весь спектр інструментів регулювання ринку органіку за сучасних умов.

У зв'язку з тим, що відбувається трансформація ринку України в бік органіку, існує достатня кількість інструментів його регулювання. Крім того, для покращення показників необхідно посилити контроль за процесами виробництва, реалізації та споживання органічних продуктів.

Рис. 1. Інструменти регулювання органічного ринку

Джерело: [20].

Перехід на альтернативні джерела енергії є ще однією з основних умов впровадження «зеленої економіки» в країні. Україна вже має досвід виробництва та

споживання цього виду енергії. На нашій території можна виробляти майже всі види альтернативної енергетики (рис. 2).

Рис. 2. Огляд технологій використання поновлюваних джерел енергії

Джерело: Сформовано автором на основі [21].

Можна погодитися з думкою відомого науковця Г.М. Калетніка. На його переконання, з огляду на географічне розташування України та досвід таких країн, як США, Бра-

зилія, Франція, Німеччина найперспективнішою галуззю альтернативної енергетики для нас є саме біоенергетика. Втім, за роки

незалежності біоенергетична галузь нашої держави розвивається вкрай повільно [12].

Однією з найбільших переваг розподіленої генерації для громадян є можливість самим виробляти електроенергію для власного споживання. Тобто вони набагато менше залежатимуть від застарілих неефективних енергосистем, які, особливо у сільській місцевості, часто виходять з ладу. Продаючи залишок електроенергії, виробленої власною енергетичною установкою, користувачі матимуть змогу отримати прибуток за «зеленим тарифом». Зелений тариф для приватних сонячних станцій із 1 січня 2016 р. становить 19 євроцентів за 1 кВт/год. Понад 3500 домогосподарств у всій Україні вже встановили у себе сонячні електростанції та користуються «зеленим тарифом». Відомі також випадки використання приватних вітряків і комбінованих станцій для власного забезпечення у Київській, Тернопільській, Івано-Франківській, Рівненській, Волинській і Луганській областях [20].

Останнім часом спостерігається помітне поштовхування у розвитку альтернативної енергетики в Україні. Це зумовлено позитивним досвідом високорозвинутих країн, адже для населення зрозуміло, що на виробництві та споживанні відновлювальних

джерел енергії можна не лише економити, а й добре заробляти.

За I півріччя 2018 року було введено 1727 об'єктів відновлюваної електроенергетики загальною потужністю 307 МВт, із них:

- 61 об'єкт сонячної енергетики загальною потужністю 206 МВт;
- 5 об'єктів вітроенергетики загальною потужністю 50 МВт;
- 1650 сонячних домогосподарств загальною потужністю 38 МВт;
- 8 електростанцій на біогазі загальною потужністю 7 МВт;
- 1 електростанція на біомасі потужністю 5 МВт;
- 2 об'єкти малої гідроенергетики загальною потужністю 1 МВт [22].

За даними Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України, у 2018 р. серед об'єктів, яким було видано «зелений» тариф, найбільше виробили енергії саме об'єкти вітроенергетики (рис. 3). На другому місці за кількістю виробленої енергії знаходяться сонячні електростанції із часткою 36% від загальної кількості. Найменше вироблено енергії сонячними електростанціями домашніх господарств - усього 2%.

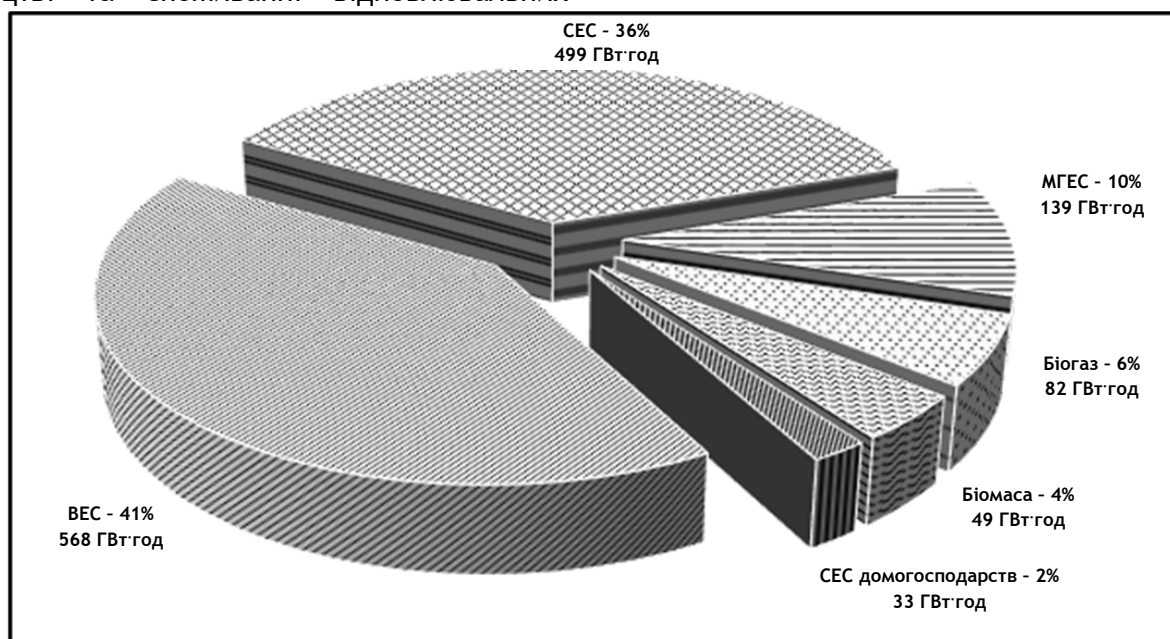

Рис. 3. Структура виробництва електроенергії об'єктами відновлюваної енергетики, яким видано «зелений» тариф, 2018 р.

Джерело: [22].

Незважаючи на те, що в Україні, як значалося раніше, наявний великий потенціал для розвитку біопалива, у 2018 р. елек-

троенергії з біомаси було вироблено лише 49 ГВт/год, що становить 4%.

Висновки. Україна активно впроваджує концепцію «зеленої економіки». Про це свід-

чить збільшення виробництва двох основних її складових: органічних продуктів харчування та альтернативних джерел енергії. Зокрема ринок органічних продуктів в Україні у 2017 р. досягнув майже 30 млн доларів. До того ж, спостерігається тенденція до щорічного зростання цього показника. Тому за результатами 2018 р. очікується значне перевищення останнього. В Україні найуспішніша сонячна енергетика, особливо активно збільшується кількість виробництва енергії великими сонячними електростанці-

ями. Разом із тим виробництво енергії з біомаси розвивається повільно, хоча потенціал досить високий.

Реалізація різного значення організаційно-економічних аспектів розвитку аграрного сектору економіки на засадах «зеленої економіки» - безумовний пріоритет. Адаптоване до національних реалій його впровадження є одним із шляхів забезпечення сталого розвитку усієї економіки України, яка у свою чергу значною мірою опирається на пріоритетність агроєкосистеми.

Список бібліографічних посилань

1. Bookchin, M. (1962). *Our Synthetic Environment*. New York: Knopf. 205 p.
2. Jacobs, Jane. *The Death and Life of Great American Cities*. 458 p.
3. Carson, Rachel. *Silent Spring*. Houghton Mifflin Company, 1962. 368 p.
4. Дзевид Кортен. Когда корпорации правят миром. Санкт-Петербург : «Агентство «ВиТ-принт», 2002. 328 с.
5. Річард Бакмінстер Фуллер. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D1%96%D1%87%D0%B0%D1%80%D0%B4_%D0%91%D0%B0%D0%BA%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80_%D0%A4%D1%83%D0%BB%D0%BB%D0%B5%D1%80.
6. Donella H. Meadows, Dennis L. Meadows, Jorgen Randers & William W. Behrens III (1972). *The limits to growth*. NEW YORK. Universe Books. 205 p.
7. Ходаківська О. В., Шпикуляк О. Г., Супрун О. М. Інститути «зеленої економіки» у забезпеченні сталого розвитку агросектора: теоретичний вимір. *БізнесІнформ*. 2017. № 7. С.13-18.
8. Розвиток малих аграрних підприємств у ринковому інституційному середовищі: індикатори та ефективність : монографія / [Ю. О. Лупенко, О. Г. Шпикуляк та ін.]. Київ : ННЦ "ІАЕ", 2017. 202 с.
9. Шпикуляк О. Г., Іванченко В. О. Досвід Німеччини у розвитку енергетичних кооперативів: перспективи для України. *Економіка АПК*. 2018. № 8. С. 92-101.
10. Калетник Г. М., Гончарук Г. С., Довгань Ю. В. Інвестиційно-інноваційне забезпечення вирощування біоенергетичних культур та виробництва біопалив. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 1. С. 7-18.
11. Калетник Г. М., Пришляк В. М. Біопалива: ефективність їх виробництва та споживання в АПК України : навч. посіб. Київ : Аграрна наука, 2010. 327 с.
12. Калетник Г. М. Біопаливо: продовольча, енергетична та екологічна безпека України. *Біоенергетика*. 2013. № 2. С. 12-13
13. Грицюк Т. І., Василенко Т. В. Стратегічні пріоритети розвитку «зеленої економіки» у країнах світу. *Ефективна економіка*. 2014. № 5. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3081>.
14. UNEP's Green Economy Initiative (GEI). URL : <http://web.unep.org/greeneconomy/what-inclusive-green-economy>.
15. Чому в Україні слід розвивати децентралізовану енергетику вже сьогодні? URL : <http://ecoaction.org.ua/chomu-v-ukraini-slid-rozvyvati-decentralizovanu-enerhetyku.html>.
16. Основи ресурсоефективності підприємств. URL : <http://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/22903/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%B7-%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%83%D1%80%D1%81%D0%BE%D0%B5%D1%84%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D1%81%D1%82%D0%B2-2018.pdf>.

References

1. Bookchin, M. (1962). *Our synthetic environment*. New York: Knopf [In English].
2. Jacobs, J. (n.d.). *The death and life of great American cities* [In English].
3. Carson, R. & Silent, S. (1962). *Houghton mifflin company* [In English].
4. Djevid, K. (2002). *Kogda korporacii pravjat mirom [When corporations rule the world]*. Sankt-Peterburg: "Agentstvo "ViT-print" [In Russian].
5. Richard Bakminster Fuller. Retrieved from: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D1%96%D1%87%D0%B0%D1%80%D0%B4_%D0%91%D0%B0%D0%BA%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80_%D0%A4%D1%83%D0%BB%D0%BB%D0%B5%D1%80 [In Ukrainian].
6. Meadows, D.H., Meadows, D.L., Randers, J., & Meadows, W.W. (1972). *The limits to growth*. New York: Universe Books [In English].
7. Khodakivska, O.V., Shpykuliak, O.H., & Suprun, O.M. (2017). Instytuty "zelenoi ekonomiky" u zabezpechenni staloho rozvytku ahrosetora: teoretychnyi vymir [Institutes of "green economy" in ensuring sustainable development of agro-sector: theoretical dimension]. *BiznesInform*, 7, pp. 13-18 [In Ukrainian].
8. Lupenko, Yu.O., Shpykuliak, O.H., et al. (2017). *Rozvytok malykh ahrarykh pidpriemstv u rynkovomu instytutsiinomu seredovyshchi: indykatory ta efektyvnist : monohrafiia [Development of small agrarian enterprises in a market institutional environment: indicators and effectiveness: monograph]*. Kyiv: NNTs "IAE" [In Ukrainian].
9. Shpykuliak, O.H. & Ivanchenko, V.O. (2018). *Dosvid Nimechchyny u rozvytku enerhetychnykh kooperatyviv: perspektyvy dlia Ukrainy [Experience of Germany in development of energy co-operatives: perspectives for Ukraine: monograph]*. *Ekonomika APK*, 8, pp. 92-101 [In Ukrainian].
10. Kaletnik, H.M., Honcharuk, H.S., & Dovhan, Yu.V. (2017). *Investytsiino-innovatsiine zabezpechennia vyroshchuvannia bioenerhetychnykh kultur ta vyrobnytstva biopalyv [Investment-innovative support for the cultivation of bioenergy crops and the production of biofuels]*. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*, 1, pp. 7-18 [In Ukrainian].
11. Kaletnik, H.M. & Pryshliak, V.M. (2010). *Biopalyva: efektyvnist yikh vyrobnytstva ta spozhyvannia v APK Ukrainy : navch. posibnyk [Biofuels: efficiency of their production and consumption in the agroindustrial complex of Ukraine: tutorial]*. Kyiv: Ahrarna nauka [In Ukrainian].
12. Kaletnik, H.M. (2013). *Biopalyvo: prodovolcha, enerhetychna ta ekolohichna bezpeka Ukrainy [Biofuels: food, energy and ecological safety of Ukraine]*. *Bioenerhetyka*, 2, pp. 12-13 [In Ukrainian].
13. Hrytsiuk, T.I. & Vasylenko, T.V. (2014). *Stratehichni priorytety rozvytku "zelenoi ekonomiky" u krainakh svitu [Strategic priorities of the "green economy" development in countries of the world]*. *Efektivna ekonomika*, 5. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3081> [In Ukrainian].
14. UNEP's green economy initiative (GEI). (n.d.). Retrieved from: <http://web.unep.org/greeneconomy/what-inclusive-green-economy> [In English].

17. Органічне виробництво в Україні. URL : <https://www.eridon.ua/organichne-virobnictvo-v-ukraini>.
18. Етапи розвитку органічного руху в Україні. URL : <http://organicinfo.ua/numbers.html>.
19. Новини Федерації органічного руху України 09.10.2018 р. URL : <http://www.organic.com.ua/uk/news>.
20. Зелена книга. Ринок виробництва та обігу органічної продукції. URL : http://www.eu4business.eu/files/medias/regulation.gov_ua_green_book_brdo_organic_products.pdf.
21. World Economic And Social Survey 2018. URL : https://www.un.org/development/desa/dpad/wp-content/uploads/sites/45/publication/WESS2018_full_web.pdf.
22. Інформація щодо потужності та обсягів виробництва електроенергії об'єктами відновлюваної електроенергетики, яким встановлено «зелений» тариф (станом на 30.06.2018). URL: http://saee.gov.ua/sites/default/files/RE_1_half_2018.pdf.

15. Chomu v Ukraini slid rozvyvaty detsentralizovanu enerhetyku vzhe sohodni? [Why should decentralized energy be developed in Ukraine today?]. (n.d.). Retrieved from: <http://ecoaction.org.ua/chomu-v-ukraini-slid-rozvyvaty-decentralizovanu-enerhetyku.html> [In Ukrainian].

16. Osnovy resursoefektyvnosti pidpryemstv [Fundamentals of resource efficiency of enterprises]. (n.d.). Retrieved from: <http://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/22903/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%B7-%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%83%D1%80%D1%81%D0%BE%D0%B5%D1%84%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D1%81%D1%82%D0%B2-2018.pdf> [In Ukrainian].

17. Orhanichne vyrobnytstvo v Ukraini [Organic production in Ukraine]. (n.d.). Retrieved from: <https://www.eridon.ua/organichne-virobnictvo-v-ukraini> [In Ukrainian].

18. Etapy rozvytku orhanichnoho rukhu v Ukraini [Stages of the organic movement development in Ukraine]. (n.d.). Retrieved from: <http://organicinfo.ua/numbers.html> [In Ukrainian].

19. Novyny Federatsii orhanichnoho rukhu Ukrainy [News of the Federation of Organic Movement of Ukraine]. (2018). Retrieved from: <http://www.organic.com.ua/uk/news> [In Ukrainian].

20. Zelena knyha. Rynok vyrobnytstva ta obihu orhanichnoi produktsii [Green book. The market for production and circulation of organic products]. (n.d.). Retrieved from: http://www.eu4business.eu/files/medias/regulation.gov_ua_green_book_brdo_organic_products.pdf [In Ukrainian].

21. World economic and social survey. (2018). Retrieved from: https://www.un.org/development/desa/dpad/wp-content/uploads/sites/45/publication/WESS2018_full_web.pdf [In English].

22. Informatsiia shchodo potuzhnosti ta obsiahiv vyrobnytstva elektroenerhii ob'ektyamy vidnovliuvanoi elektroenerhetyky, yakym vstanovleno "zelenyi" taryf [Information on capacity and volumes of electricity production by renewable energy companies, which have a "green" tariff]. (2018). Retrieved from: http://saee.gov.ua/sites/default/files/RE_1_half_2018.pdf [In Ukrainian].

Bilokinna I.D., Furman I.V. Organizational and economic aspects of agricultural sector development on basis of the "green economy"

The purpose of the article is to theoretically and methodologically justify characteristics and organizational and economic factors of the agrarian sector development on basis of the "green economy" with presentation of foreign experience and definition of priorities for Ukraine, in particular taking into account a priority for use of renewable energy sources.

Research methods. In the research process have been used the following scientific methods: analysis and synthesis for study of components of the "green economy", monographic method for analysis of scientific achievements of Ukrainian and foreign scientists on problems of development of the "green economy".

Research results. In the research process organizational and economic aspects of development of the agrarian sector on basis of the "green economy", and the current state of organic production and alternative energy in Ukraine have been disclosed. Organizational and economic aspects that influence development of the modern agricultural sector have been analysed.

Elements of scientific novelty. In this article we try to characterize organizational and economic factors of development of the agrarian sector on basis of the "green economy" at this transformation stage, as well as methodically present the already existing experience of foreign countries in this regard.

Practical significance. The current state of the "green economy" development in Ukraine has been analysed. It is presented a review of conceptual positioning of organizational and economic aspects of development of the agrarian sector in the methodical design of the "greening" of the economy with opportunities' identification for Ukraine. Figs.: 3. Refs.: 22.

Keywords: "green economy"; organic production; alternative energy sources; agrarian sector; "green tariff"; agroecosystem.

Bilokinna Ilona Dmytrivna - assistant of the department of administrative management and alternative energy sources, Vinnytsia National Agrarian University (3, Soniachna st., Vinnytsya)

E-mail: i.bilokinna@gmail.com

ORCID iD <http://orcid.org/0000-0001-5816-1067>

Furman Iryna Volodymyrivna - candidate of economic sciences, associate professor (docent) of the department of administrative management and alternative energy sources, Vinnytsia National Agrarian University (3, Soniachna st., Vinnytsya)

E-mail: irina_furman@ukr.net

ORCID iD <http://orcid.org/0000-0002-9923-555X>

Билокинна И.Д., Фурман И.В. Организационно-экономические аспекты развития аграрного сектора на основе «зеленой экономики»

Цель статьи - осуществить теоретико-методическое обоснование характеристик и организационно-экономических факторов развития аграрного сектора на основе «зеленой экономики» с описанием зарубежного опыта и определением приоритетов для Украины, в частности с учетом приоритета использования возобновляемых источников энергии.

Методика дослідження. В процесі дослідження використані такі методи, як аналіз і синтез (при вивченні складових елементів «зеленої економіки»), монографічний метод (аналіз наукових досягнень українських і зарубіжних учених по проблемам розвитку «зеленої економіки»).

Результати дослідження. В процесі вивчення організаційно-економічних аспектів розвитку аграрного сектора на основі «зеленої економіки» розкрито сучасне становище органічного виробництва і альтернативної енергетики в Україні, проаналізовані організаційно-економічні аспекти, впливаючі на розвиток сучасного аграрного сектора.

Елементи наукової новизни. Охарактеризовані організаційно-економічні фактори розвитку аграрного сектора на основі «зеленої економіки» саме на даному етапі трансформацій, а також методично представлено вже існуючий досвід зарубіжних країн по цьому питанню.

Практична значимість. Проаналізовано сучасне становище розвитку «зеленої економіки» в Україні, а також оглядово представлено концептуальне позиціонування організаційно-економічних аспектів розвитку аграрного сектора в методичній конструкції «озеленення» економіки з визначенням можливостей для України. Ілл. : 3. Бібліогр. : 22.

Ключові слова: «зелена економіка»; органічне виробництво; альтернативні джерела енергії; аграрний сектор; «зелений тариф»; агроекосистема

Билокіна Ілона Дмитрівна - асистент кафедри адміністративного менеджменту і альтернативних джерел енергії, Вінницький національний аграрний університет (г. Вінниця, ул. Сонячна, 3)

E-mail: i.bilokinna@gmail.com

ORCID iD <http://orcid.org/0000-0001-5816-1067>

Фурман Ірина Владімирівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри адміністративного менеджменту і альтернативних джерел енергії, Вінницький національний аграрний університет (г. Вінниця, ул. Сонячна, 3)

E-mail: irina_furman@ukr.net

ORCID iD <http://orcid.org/0000-0002-9923-555X>

Стаття надійшла до редакції 03.12.2018 р.

Фахове рецензування: 10.12.2018 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Білокіна І. Д., Фурман І. В. Організаційно-економічні аспекти розвитку аграрного сектору на засадах «зеленої економіки». *Економіка АПК*. 2018. № 12. С. 86 – 94.

* * *

Новини АПК

2018 року продукції рослинництва буде вироблено на 10,6% більше ніж торік - Микола Пугачов

За розрахунками науковців ННЦ «Інститут аграрної економіки», уточненими з урахуванням статистичних даних станом на 1 листопада 2018 року та експертної оцінки до кінця року, валова продукція рослинництва прогнозується на рівні 198,5 млрд грн. Це на 10,6% більше ніж торік, повідомив заступник директора Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки», член-кореспондент НААН Микола Пугачов.

За його повідомленням, у 2018 р. обсяги виробництва зернових і зернобобових культур перевищать минулорічні показники у 61,9 млн т на 13,4% і становитимуть 70,2 млн т. Зокрема, збільшиться виробництво кукурудзи та рису.

Серед олійних збільшиться виробництво усіх культур. При цьому найбільше - до 2780,7 тис. т - зросло виробництво ріпаку (+26,7%).

Завдяки незначному збільшенню площ вирощування обсяги виробництва картоплі збільшаться на 1,3% і становитимуть 22,2 млн т.

Призупиниться тенденція щодо скорочення виробництва овочів. Їх буде вироблено на 3,7% більше ніж 2017 р. - понад 9,6 млн т.

Внаслідок зменшення площ вирощування (-11%) виробництво цукрових буряків зменшиться на 10,7% - до 13,3 млн т.

За прогнозними оцінками Інституту аграрної економіки, у 2019 р. збережеться тенденція до стабілізації сільськогосподарського виробництва, підсумував Микола Пугачов.

Прес-служба ННЦ «Інститут аграрної економіки»

УДК 657

JEL Classification: M41; B 40

DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201812095>

Н.С. ШЕВЧУК, аспірант*

Інтегрована звітність: поняття та економічна сутність

Мета статті - дослідити та визначити економічну сутність поняття «інтегрована звітність», систематизувати та узагальнити підходи до тлумачення цього поняття.

Методика дослідження. Використані загальнонаукові і спеціальні економічні методи: абстрактно-логічний (при систематизації наявного теоретичного матеріалу), емпіричний (при комплексній оцінці розвитку й удосконалення звітності), порівняльного аналізу (при порівнянні двох видів звітності). Застосування поняття діалектичного методу пізнання економічних явищ та системного аналізу дозволило розкрити сутність «інтегрована звітність».

Результати дослідження. Доведено, що інтегрована звітність є найбільш ефективним інструментом, який забезпечить адекватну оцінку ефективності діяльності підприємства в довгостроковій перспективі. Обґрунтовано доцільність формування інтегрованої звітності для системи управління не тільки великим підприємством, а й середнім і малим.

Елементи наукової новизни. У процесі проведеного дослідження систематизовано та узагальнено підходи до тлумачення поняття «інтегрована звітність», які найчастіше зустрічаються в трактуванні науковців щодо визначення його економічної сутності. Уточнено поняття «інтегрована звітність», що розкриває економічний зміст звітної інформації стосовно фінансового, виробничого, людського, інтелектуального, природного і соціального капіталу та цілісне відображення діяльності підприємства - його стратегії, ризиків, стійкості бізнес-моделі, метою складання якої є задоволення конкретних інформаційних потреб управлінської системи та зовнішніх користувачів.

Практична значущість. Широке впровадження інтегрованої звітності в практику вітчизняних підприємств дозволить покращити бізнес-середовище, дасть можливість підприємствам вийти на світові ринки капіталу і залучати інвестиції, орієнтуватися на майбутнє і прогнози, відчувати ризики і можливості, якісніше робити аналіз діяльності і приймати більш ефективні рішення. Інтегрована звітність забезпечить сталий розвиток і функціонування сучасних сільськогосподарських підприємств при оптимальному використанні фінансового, виробничого, людського, інтелектуального, природного та соціального капіталу. Інтегровану звітність буде корисно використовувати в управлінні не тільки великим підприємством, а й середнім і малим. Табл.: 2. Бібліогр.: 17.

Ключові слова: інтегрована звітність; фінансова звітність; нефінансова звітність; бухгалтерська звітність; капітал підприємства; управлінські рішення.

Шевчук Наталія Станіславівна - аспірант відділу обліку та оподаткування, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» (м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10)
E-mail: shievchuk.n@ukr.net

Постановка проблеми. Необхідність вивчення, дослідження розвитку, вдосконалення звітності зумовлено насамперед привнесенням нею змін у практику управління підприємством. Звітність відображає культуру ведення бізнесу на підприємстві, показує якість потоків інформації та облікової політики, забезпечує захист інтересів усіх зацікавлених сторін та економічну безпеку функціонування підприємства.

У сучасному динамічному світі, відбулися зміни в умовах діяльності та ведення бізнесу. Такі зміни зумовлені глобалізацією; зростанням запитів щодо «прозорості» звітності компаній; екологічними проблемами. Звідси звітність має не лише показувати операційну, фінансову та інвестиційну діяльність підприємства, а й узагальнювати інформацію щодо актуальних питань соціального, економічного, екологічного та управлінського значення.

Одним із способів розширення механізмів інформування є впровадження у бізнесі моделі інтегрованої звітності, що охоплює інформацію не тільки про фінансові показники підприємства, а й містить додаткові по-

* Науковий керівник – М.А. Проданчук, доктор економічних наук, професор.

© Н.С. Шевчук, 2018

яснення та обґрунтування, що узагальнюються у вигляді нефінансових показників стосовно соціальної, екологічної та стратегічної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття «інтегрована звітність» розглядалося у працях відомих вітчизняних вчених-економістів: Ф.Ф. Бутинця [4], В.М. Жука [6], Н.Л. Жук, П.П. Німчинова [9], М.А. Проданчука [13], П.Я. Хомина [17], М.М. Шигун [19]. Сутність «інтегрована звітність» досліджувалася у роботах зарубіжних вчених: С. Адамса, Р. Сімнета [1], Х. Драгер [16], М.І. Сидорової, К.В. Сорокіної, О.М. Шимоханської та ін.

Для глибшого розуміння та правильності побудови логічної структури інтегрованої звітності необхідно з'ясувати визначення поняття «звітність», що відображають думки окремих вчених-економістів упродовж минулого століття.

Так, П.П. Німчинов розглядав звітність як метод статистичного спостереження та вважав, що звітність є системою узагальнених економічних показників, що характеризують результати господарської діяльності підприємства за звітний період, рівень виконання плану, наявність та використання ресурсів, що одне із завдань бухгалтерського обліку – своєчасне та якісне складання звітності з метою одержання необхідної системи показників. На його думку, бухгалтерська звітність це система узагальнених показників, які є директивою, вказівкою, в яких необхідно узагальнювати дані поточного обліку [9].

За П.Я. Хомином, звітність являє собою самостійну систему подання даних, необхідних для інформаційного забезпечення менеджменту. Вона не може бути елементом методу бухгалтерського обліку, а виступає «наслідком (результатом) застосування інших елементів методу», адже дані, узагальнені на рахунках у звітності, не можуть бути узагальнені повторно, бо це абсурд. Він зазначає, що у звітності відображаються узагальнені дані з рахунків бухгалтерського обліку [17].

Серед іншого, Ф.Ф. Бутинець розглядає звітність через поняття бухгалтерської звітності, наведеного в законі: «фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період» [10]. Під бухгалтерською розуміють звітність, яка

складена за інформаційними даними бухгалтерського обліку і яка включає, окрім фінансової, ще податкову, статистичну, внутрішньогосподарську (управлінську) [4].

На переконання М.А. Проданчука, звітність – це бухгалтерський продукт, сукупність технологічних засобів, методів та процедур, які реалізують інформаційний ресурс за рахунок синергічного ефекту, від використання якого очікується прийняття ефективних управлінських рішень, що сприятимуть отриманню економічних вигід [13].

За М.М. Шигун, звітність являє собою впорядковану систему узагальнюючих взаємопов'язаних показників, які відображають фінансовий стан підприємства, стан дебіторської й кредиторської заборгованості, джерела формування та використання господарських засобів, результати всіх видів діяльності, що здійснює суб'єкт господарювання, напрями використання прибутку за визначений проміжок часу [19].

Аналіз наведених вище визначень дає підстави стверджувати, що звітність зводиться до наступного:

- звітність, як метод статистичного спостереження;
- звітність не може бути елементом методу бухгалтерського обліку, а є «наслідком (результатом) застосування інших елементів методу»;
- звітність як бухгалтерський продукт, сукупність технологічних засобів, методів та процедур;
- звітність містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

Отже, звідси, на сьогодні звітність має не лише характеризувати фінансовий стан підприємства, стан дебіторської та кредиторської заборгованості, наявність і джерела формування ресурсів, а й сприяти вирішенню актуальних соціально-економічних, екологічних та управлінських проблем.

Мета статті – дослідити та визначити економічну сутність поняття «інтегрована звітність», систематизувати та узагальнити підходи до тлумачення цього поняття.

Виклад основних результатів дослідження. Сучасний стан економічного середовища, зміна його під впливом безлічі різноманітних чинників призвели до зміни інформаційних потреб основних користувачів звітності, пошуку нових підходів до оцінки

ефективності діяльності підприємства. Сучасна звітність повинна бути дієвою, раціональною, економічною, повинна містити інформацію про систему ресурсів, що використовуються, а також бути орієнтованою на стратегію управління в коротко-, середньо- й довгостроковому періодах. Сучасні підприємства потребують еволюції в системі звітності, спрощення й обміну тенденціями без ускладнення та неадекватності вимог до поточної звітності. На даний час у звітах спостерігаються значні інформаційні прогалини. Разом із тим такі організації, як Світовий банк і МВФ більше уваги приділяють таким аспектам, як ризик і майбутній розвиток [2]. Деякі країни світу вже прийшли до того, щоб ввести обов'язкові або добровільні рекомендації щодо розкриття інформації про сталий розвиток. В умовах, коли головною метою діяльності підприємства є отримання прибутку в короткостроковому періоді, формування стандартної фінансової звітності цілком достатнє, при цьому звітність відображає здатність підприємства створювати прибуток у поточному періоді. Нині основні зацікавлені користувачі звітності переймаються не тільки інформацією про поточний фінансовий стан підприємства, про фінансові результати в соціальних, економічних показниках, а й процесом створення власної вартості в коротко-, середньо- і довгостроковому періодах. Глобальна фінансова криза 2008-2010 рр. зумовила виникнення нових підходів як в економіці, так і в бухгалтерському обліку, де метою стало забезпечення підприємства, інвесторів, співробітників та суспільства якісною всебічною інформацією про діяльність і стан підприємства та захист їх від серії наступних все більш глибоких криз. Одним із таких підходів розглядається інтегрована звітність, що повинна замінити існуючу.

Сьогодні згадана тема викликає значний практичний інтерес, як зазначив один з керівників Міжнародної ради з інтегрованої звітності Пол Друкман: «Діапазон проблем – економічних, екологічних і соціальних, які визначають успіх організації, – ніколи не був таким широким, як зараз. Саме з цієї причини маємо потребу в новому підході до звітності, відповідному XXI ст.» [2].

Інтегрована звітність – це нова модель корпоративної звітності, в основі якої концепція інтегрованого мислення, передбачає

гармонізацію фінансової і нефінансової (управлінської) звітності, де узагальнено інформацію про фінансовий стан та результати фінансово-господарської, соціальної та екологічної діяльності підприємств, що дає можливість оцінити ефективність прийнятих управлінських рішень та визначити стратегічні аспекти розвитку.

Головна відмінність інтегрованої звітності від традиційної фінансової полягає в тому, що тут зроблено акцент на людських, фінансових, виробничих, інтелектуальних, соціальних і природних ресурсах підприємства. Як зазначає Іен Бол, виконавчий директор Міжнародної федерації бухгалтерів: «Мета інтегрованої звітності – не збільшити тягар звітності на підприємствах. Швидше така звітність повинна допомогти підприємству і всім зацікавленим сторонам приймати правильні рішення в питанні розподілу ресурсів. Інтегрований звіт – це потужний механізм, покликаний допомогти всім прийняти найкращі рішення щодо ресурсів, які споживаються, та господарського життя компанії» [3]. Головним недоліком сучасної традиційної звітності є те, що в ній не приділяється достатньо уваги таким факторам розвитку підприємства, як ризик-менеджмент, довгострокова стратегія розвитку, нагляд і стійкість бізнес-моделі підприємства.

Метою створення інтегрованої звітності є побудова єдиної та всеосяжної концепції корпоративної звітності, структурованої навколо стратегічних завдань підприємства, стандартів корпоративного управління і самої моделі бізнесу та комплексне відображення всіх видів капіталу, а не тільки фінансового. Інтегрована звітність дає можливість відобразити діяльність, результати і перспективи розвитку підприємства у взаємозв'язку з державою (політичні ризики, соціальна відповідальність), навколишнім середовищем (екологічна відповідальність), умовами, що постійно змінюються, до яких можна віднести: глобалізацію, інтеграційні процеси у світовій економіці, збільшення чисельності населення, його старіння, дефіцит ресурсів, зростання рівня забруднення навколишнього середовища, інтенсифікацію міграційних потоків, відтік талановитої молоді за кордон, диспропорції демографічного й економічного розвитку, етнічні та національні конфлікти.

Для системи управління у сфері сільськогосподарського виробництва вагоме значення набувають нефінансові показники. Надзвичайно великою мірою на розвиток і стан сільськогосподарського підприємства впливають фактори, що проявляються через природно-кліматичні, трудові, матеріальні умови функціонування, ринкові нестабільні умови, політику ціноутворення в аграрному секторі, сезонність, конкурентоспроможність тощо.

Головними завданнями інтегрованої звітності є об'єднання та стандартизація різних форм нефінансової звітності, інтеграція фінансових і нефінансових показників діяльності підприємств, стимулювання до більш згуртованого і ефективного підходу до кор-

поративної звітності, яка розкриває інформацію про всі фактори, що впливають на підприємство в матеріальному аспекті, а також доповнює інші типи звітності, дозволяючи сформулювати цілісне бачення становища підприємства.

Поняття «інтегрована звітність» багатогранне. У науковій літературі інтегровану звітність розглядають як форму надання фінансової та нефінансової інформації, інструмент, за допомогою якого зацікавленим сторонам представлено підприємство зі своєю стратегією, сукупність способів отримання даних для ухвалення управлінських рішень. У середовищі вчених-економістів існує низка підходів до трактування поняття інтегрованої звітності (табл. 1).

1. Сутність поняття «інтегрована звітність» в наукових виданнях

Автор	Рік публікації	Визначення
Адамс С., Сімнетт Р. [1, с. 292]	2011	<i>Інтегрована звітність - нова парадигма звітності, яка є цілісною, адаптивною, стратегічною, суттєвою і актуальною до різних часових вимірів</i>
Міжнародний стандарт <IR> [2]	2013	Інтегрований звіт являє собою короткострокове відображення того, як стратегія, управління, результати і перспективи організації в контексті зовнішнього середовища ведуть до створення вартості в коротко-, середньо- і довгостроковій перспективі
Вахрушина М. А. [5, с. 43]	2014	<i>Інтегрований звіт повинен розкривати характер впливу менеджменту на шість видів капіталу компанії (фінансовий, виробничий, людський, інтелектуальний, природний і соціальний), від ефективної взаємодії яких залежать майбутні грошові потоки організації. Таким чином, інтегрована звітність зафіксує факт переходу від сучасного управління виключно фінансовим капіталом до управління шістьма перерахованими вище його видами</i>
Проданчук М. А. [11, с. 25]	2014	<i>Інтегрована (корпоративна) звітність - гармонізація фінансової та нефінансової звітності, де узагальнено інформацію про фінансовий стан та результати фінансово-господарської, соціальної та екологічної діяльності підприємств, що дає можливість оцінити ефективність прийнятих управлінських рішень та визначити стратегічні аспекти розвитку</i>
Консультаційне керівництво з інтегрованої звітності IIRC [8]	2015	Інтегрований звіт ставить за мету стисло відображення того, як стратегія, управління, результати і перспективи організації в контексті зовнішнього середовища призведуть до створення вартості в короткостроковій, середньостроковій і довгостроковій перспективі
Романенко О. А., Комірна О. В. [14, с. 881]	2017	<i>Інтегрована звітність акцентується на стратегії підприємства. Через те, що головною функцією звітності підприємства є надання прозорої та достовірної інформації для ухвалення рішень у зв'язку зі змінами у світі, від звітності очікується цілісне відображення діяльності підприємства - стратегії, ризиків, стійкості бізнес-моделі підприємства</i>